

DRIEVOUDIGE KWALIFICATIE

Al het goede komt in drieën

Auteurs: **Hester Smulders**, Expertisecentrum Beroepsonderwijs (update 01-12-2016)

mei 2012

Vakmanschap alleen is niet voldoende. Met een mbo-opleiding moet je ook kunnen meedoen in de maatschappij en, als je dat wilt, een vervolgopleiding kunnen doen. De wet – de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) – schrijft dat voor. Scholen moeten daar dus serieus werk maken van deze ‘drievoudige kwalificatie’.

Sinds 1996 kennen we in Nederland de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). En zo lang ook al bestaat de drievoudige kwalificatie. Deelnemers moeten zich volgens de WEB kwalificeren voor:

- Uitoefening van een beroep
- Deelname aan de maatschappij (burgerschap)
- Doorstroom naar een hoger onderwijsniveau

Klik [hier](#) voor de letterlijke tekst uit de WEB.

Drievoudige kwalificatie

De drievoudige kwalificatie is tegelijk ook een drievoudige opdracht aan het beroepsonderwijs: de regionale opleidingscentra (roc's), agrarische opleidingscentra (aoc's), vakscholen en andere instellingen die mbo-opleidingen aanbieden. Instellingen mogen pas een diploma uitreiken als de deelnemer aan alle eisen voldoet. Dus ook aan de eisen van deelname aan de maatschappij (burgerschap), waarbij ook aandacht is voor persoonlijke ontplooiing, en het kunnen doorstromen naar een vervolgopleiding (hoger onderwijsniveau). Het middelbaar beroepsonderwijs bedient naast jongeren ook volwassenen en nieuwkomers (Educatie). Voor

volwassenen gaat het om opleidingen waarmee zij alsnog hun diploma vmbo, havo of vwo kunnen halen, maar ook om bijvoorbeeld opleidingen sociale redzaamheid of Nederlands. Voor nieuwkomers zijn er speciale opleidingen, zoals NT2 (Nederlands als Tweede Taal). Ook voor deze categorieën deelnemers eist de WEB een meervoudige kwalificatie. Hier gaat het primair om participatie.

Klik [hier](#) voor de letterlijke tekst uit de WEB over Educatie.

Kwalificeren voor een beroep

Wat een (aankomend) banketbakker, verpleegster of metaalbewerker moet kennen en kunnen, staat in de kwalificatiedossiers. Alle goedgekeurde dossiers zijn te vinden op de website www.kwalificatiesmbo.nl. Sinds 1 augustus 2016 werkt het mbo met herziene kwalificatiedossiers. De kwalificatiedossiers bestaan uit een basisdeel en een profieldeel. De beroepsspecifieke en generieke onderdelen vormen het basisdeel. De generieke onderdelen betreffen de kwalificatie-eisen van de overheid voor Nederlandse taal, rekenen, Loopbaan en burgerschap en voor mbo-4 Engels. De beroepsspecifieke onderdelen zijn de gemeenschappelijke kerntaken en werkprocessen voor alle beroepen in het betreffende dossier. Het profieldeel bevat kerntaken en werkprocessen waarop de kwalificaties in het kwalificatiedossier van elkaar verschillen.

In elk kwalificatiedossier staat een verwijzing naar keuzedelen. Keuzedelen vergroten de arbeidsmarktkansen van de mbo-student of vergemakkelijken de doorstroom naar een vervolgstudie. Keuzedelen kunnen gericht zijn op doorstroom, generieke kennis, remediëren (voor Entree), verbreding en verdieping. Ze kunnen een bijdrage leveren aan: flexibiliteit, innovatie, regionale kleuring, maatwerk voor studenten en profilering van een onderwijsinstelling. Dit vormt een plus op het diploma. De minister wil keuzedelen vanaf 2018 voorwaardelijk maken voor diplomering.

Op dit moment zijn er zo'n 180 dossiers en 510 profielen. Een profiel is een verbijzondering van een beroep of een kwalificatie. Het betreft dan net wat andere of extra taken en competenties van de beroepsbeoefenaar. Zo kent het kwalificatiedossier verkoopspecialist de uitstromen: verkoopspecialist mode, verkoopmedewerker showroom en verkoopadviseur wonen.

De kwalificatiedossiers worden ontwikkeld en onderhouden door de Samenwerkingsorganisatie Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (SBB), waarin onderwijs en bedrijfsleven vertegenwoordigd zijn. De wettelijke taken van SBB zijn:

- Ontwikkelen en onderhouden van de kwalificatiestructuur
- Zorg voor voldoende en kwalitatief goede leerbedrijven
- Ontwikkelen van arbeidsmarkt, bpv- en doelmatigheidsinformatie

Als docent is het nodig dat je het kwalificatiedossier kent en een beeld hebt van waar gediplomeerden op de arbeidsmarkt terecht komen.

Kwalificeren voor burgerschap

Algemene vorming en persoonlijke ontplooiing zijn dragers van een goede maatschappelijke participatie. Richtinggevend voor kwalificatie is Loopbaan en burgerschap in het mbo, opgesteld door de MBO Raad. De loopbaan- en burgerschapseisen gelden voor iedereen die een mbo-diploma wil halen. Voor deze kwalificatie geldt een inspanningsverplichting, geen resultaatverplichting. Instellingen mogen zelf, op basis van het loopbaan- en burgerschapsdocument een inspanning bepalen en vastleggen in hun Onderwijs- en Examen Reglement (OER).

Klik [hier](#) voor het volledige document *Loopbaan en burgerschap in het mbo*.

Kwalificeren voor doorstroom

Deelnemers die hun diploma halen, kunnen binnen het mbo doorstromen naar een opleiding op een hoger niveau (zo'n 50% doet dit). Deelnemers met een mbo-4 diploma kunnen hun studie voortzetten in het hoger

onderwijs. Daarbij is er keuze tussen twee typen opleidingen:

- Associate degree (2-jarig).
- Hbo-bachelor (4-jarig).

Na het behalen van een Associate degree (Ad) is doorstroming naar een bacheloropleiding mogelijk.

Met de Wet kwaliteit in verscheidenheid is geregeld dat hbo-instellingen aanvullende eisen mogen stellen aan deelnemers die willen doorstromen vanuit een niet-verwante mbo-opleiding. Deze studenten moeten kunnen aantonen dat ze de vaardigheden en ambitie hebben om zo'n overstap aan te kunnen en de opleiding succesvol te kunnen afronden. Als docent is het van belang hen daarop te wijzen en te leren hoe zij kunnen aantonen over de vaardigheden en ambitie te beschikken.

Voor de hbo-opleiding die een mbo-gediplomeerde wil gaan volgen, kan een numerus fixus gelden: er wordt dan geloot omdat slechts een beperkt aantal studenten kan worden toegelaten. Concreet betekent dit voor deelnemers aan competentiegerichte opleidingen dat voor hen een gemiddeld eindcijfer geconstrueerd wordt. De manier waarop het eindcijfer geconstrueerd wordt is vastgelegd in de regeling Aanmelding en selectie hoger onderwijs (RAS).

Taal en rekenen

De drievoudige kwalificatie heeft een uitbreiding ondergaan. Deelnemers moeten nu ook voldoen aan eisen op het vlak van Nederlandse taal, voor rekenen is dit nog niet verplicht. Bovenop de eisen die de WEB stelt. Vanaf het schooljaar 2013-2014 zijn er landelijke examens voor taal- en rekenvaardigheden. De extra eisen op het vlak van rekenen en Nederlandse taal zijn basisvaardigheden die nodig zijn voor de vertrouwde drie functies.

Ga voor meer informatie over de reken- en taaleisen naar www.steunpuntaalenrekenen.nl.

Deskundigen:

- Prof. dr. Sjoerd Karsten, emeritus bijzonder hoogleraar Beleid en Organisatie van het beroepsonderwijs aan de Universiteit van Amsterdam
- Prof. dr. Loek Nieuwenhuis, hoogleraar leven lang leren op de werkplek bij het Ruud de Moor Centrum
- Drs. Anneke Westerveld, senior onderzoeker Expertisecentrum Beroepsonderwijs

Bronnen:

- Bussemaker, J. (2013). Kamerbrief over doorstroom mbo-hbo.
- MBO Raad (2010). *Vernieuwd Brondocument Burgerschap mbo*.
- Onderwijsraad (2010). *Ontwikkelingsrichtingen voor het middelbaar beroepsonderwijs*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Onderwijsraad (2011). *Onderwijs vormt*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Inspectie van het Onderwijs (2011). *Toezichtskader BVE 2012*. De Meern: Inspectie van het Onderwijs.
- Venne, L. van de & Fuhri-Snethlage, K. (2011). *Een meetinstrument voor burgerschap in het mbo?*'s-Hertogenbosch/Utrecht: Expertisecentrum Beroepsonderwijs.
- [Documenten & Nieuws Loopbaan en Burgerschap](#).
- <http://www.kwalificatiesmbo.nl/>
- [Stichting Samenwerking Beroepsonderwijs Bedrijfsleven](#)